

Jaana Lietzén

Rivienväliäitejä

Rivienväliäitejä

Jaana Lietzén

Rivienväliäitejä

Romaani

Kannen kuva: Jaana Lietzén

© 2023 Jaana Lietzén

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki,
Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt,
Saksa

ISBN: 978-952-31-8899-0

Nimi on vain nimi

Äiti on joutunut sairaalaan

Minä käyn terapeutilla

Äiti on aika sekaisin

Erot ovat usein vaikeita

Äidin jatkohoidosta pitää sopia

Olenko minä paha?

Mother, you had me

Matuska - Mother

Äidille ei ole paikkaa

Kiltteys on perseestä

Äiti saa hoitopaikan

Olen tyhjentänyt äitini kodin

Näkökulmakysymyksiä

Oi mutsi, mutsi stikkaa lamppuun eldis

Elämää rivien välissä

Äiti, olet rakas

Lauman ulkopuolella

Tärkeät ihmiset

Miehen äiti tulee saunomaan

Äiti alkaa kadota

Hehkuuko poskesi kaukana siellä?

Mitä äidin olisi pitänyt tehdä

Hiljaisuuksia

Pyhä tarkoittaa rajaa

Tuntuu liikaa

Juhlapyhät tulevat ja menevät

Minä olen suorittaja

Äiti on germaaninen lainasana

Piian sielu

Jos elonpäiviä riittää

Äiti ei avaa enää silmiään

Sisko soittaa

Äidin huone täytyy tyhjentää

Minä soitan

Anteeksi ja otan osaa

Kunnes kuolema yhdistää

Minä olen

Nimi on vain nimi

Kalvot rusahtelevat. Verta ja limaa roiskuu. Kirkas valo häikäisee silmiä, ja vihainen ääni käskää rouvan lopettaa valittaminen ja sen sijaan ponnistaa. Äitini ei ole koskaan ollut mikään kapinallinen, ja niinpä minä synnyn. Vähän kerrallaan, kiduttavan hitaasti, kuukauden myöhässä jo, mutta tulen kuitenkin, vaikka en varsinaisesti haluttuna ja vaikka olinkin sitten tyttö.

Minulle ei ole nimeä. Tärkeät nimet on jo annettu minua ennen tulleille. Pappani keksii minulle toisen nimen ristiäisissä, juuri kun pappi soittaa jo ovikelloa. Se onkin ainoa nimi, jonka pappani saa päättää. Nimi ei merkitse kenellekään mitään, paitsi ehkä papalleni, mutta siitä me muut emme saa tietää. Etunimeni valinta on tapahtunut jo aiemmin, ehkä silloin, kun äitini luki jostain naistenlehdestä mainoksen juuri ilmestymisensä aloittaneesta Jaana-lehdestä. Jaana-lehti lupasi mainoksessaan lahjoittaa ilmaisen Jaana-lehden puolivuosisikerran sille perheelle, joka antaa tyttövauvalleen nimeksi Jaana. Sellaisia perheitä oli varmasti paljon, sillä samana vuonna kastettiin yli 10 000 Jaanaa. Lisäksi Jaana saisi hienon alpakkaisen kummilusikan ja nimipäiväkortin ensimmäisenä nimipäivänään. Hyvä, että sai. Niitä nimipäiväkortteja ei sitten paljon muita ollutkaan. Laskin, kun tyhjensin äitini asuntoa paljon myöhemmin.

Sukunimeni on helppo. Se ei ole minkään suvun nimi, ja se voisi olla kenen tahansa nimi. Sen on

ottanut naimattomana syntyneen isäni mäkitupalaisäidin isä. Kahdeksanvuotiaana orvoksi jäänyt huutolaispoikaisä valitsi nimen silloin, kun vierasperäisiä sukunimiä jalostettiin fennomaanisiksi. Samalla katkaistiin säikeenohuita juuria aiemmin eläneisiin. Koitto, Kujanpää, Valovirta, Laaksonen. Miesten nimiä. Miesten sukuja ja päätöksiä, vaikka vain äidit ovat varmoja, isät oletettuja, silloin kun niitä sattuu olemaan, tunnettuja tai tunnustaneita siis. Miehet ottivat eri sukunimiä, vaikka kaikilla oli ensin ollut sama sukunimi. Eikä sillä tietenkään ollut edes väliä, sillä jo kauan sitä ennen kaikki olivat olleet jonkun tyttäriä ja poikia, ja toisilleen tärkeät olivat silti tunteneet ja tunnustaneet toisensa.

Kuitenkin oli joillekuille tärkeää, että perheellä on yhteinen sukunimi, joka jonkin luonnollisuuden mukaan oli miehen sukunimi. Kun minä menin naimisiin, se tapahtui sinä vuonna, kun uusi sukunimilaki salli naisen pitää oman nimensä avioiduttuaankin. Minä en olisi avioitunut, jos en olisi saanut pitää sitä nimeä, jonka kanssa olin syntynyt ja sitten elänyt jo kauan. Sukunimi on verottajan keksintö eikä suinkaan mikään raamatullinen ilmoitus, vastasin niille, jotka ihmettelivät ratkaisuani.

Loppuvuodesta verottaja lähetti kotiini kirjeen, jossa oli minun etunimeni ja mieheni sukunimi. Soitin verotoimistoon. Silloin verotoimistoon soitettiin lankapuhelimella ja puhuttiin oikean ihmisen kanssa. Oikea ihminen ojensi minua ja sanoi: "Turha tuollaisesta on tänne soitella ja mitäs väliä sillä on, onko papereissa miehesi sukunimi,

kun kerran olet naimisissa hänen kanssaan.” Minä sanoin, että voisi Oikeakin ihminen hermostua, jos jonain päivänä hänen nimensä olisikin jokin aivan toinen. Minä en kuitenkaan ollut antanut kenellekään lupaa muuttaa minun nimeäni, joka oli ihan hyvä nimi, vaikka monella muullakin oli aivan sama nimi. Oikea ihminen langan toisessa päässä tuhahti ja sanoi, että kyllä tällaiset asiat sitten ajan kanssa korjaantuvat ATK:ssa, jos muka en ollut itse sittenkin vaihtanut sukunimeäni mieheni nimeksi. Toisessa päässä minä pidättelin takahampaitteni välissä kaikkia osaamiani sopimattomia sanoja, ja niitä on kyllä paljon.

”Minä haluan, että sinä korjaat minun nimeni oikeaksi, sillä minä en tunne ATK:ta”. Ymmärsin olevani nokkava, ja olin sitä paitsi aika nuori eikä minun ikioma sukunimeni kertonut Oikealle ihmiselle yhtään mitään vaikuttavaa, tärkeää tai merkittävää minun suvustani tai minusta.

”Joka tapauksessa sinun verotustasi koskevat paperit ovat samassa paikassa kuin sinun miehesi paperit, niin että ei sillä nimellä nyt lopulta ole mitään väliä”, sanoi Oikea ihminen ja pudotti luurin pidikkeelleen ja minun korvaani.

Seuraavana vuonna veroposti tuli minun sukunimelläni. Olin tyytyväinen, ettei Oikea ihminen eikä ATK ollut nujertanut minua. Ehkä juuri Oikean ihmisen takia kesti niin kauan, ennen kuin päästin äidittömästä nimestäni irti ja valitsin äitini äidin äidin nimen.

Äiti on joutunut sairaalaan

Äiti makasi valkeassa sairaalasängyssä kuin pieni lintu. Veljeni nuorin tytär kumartui halaamaan häntä ja sanoi, että hänen vatsassaan kasvoi äitini lapsenlapsenlapsi. Veljentyttäreni joutui sanomaan sen toisen kerran kovemmalla äänellä, jotta huonosti kuuleva äitini kuuli sen.

”Jaa. Se on poika”, sanoi äiti. Pidätimme hengitystä. Joku nyyhkäisi. Kukaan ei ottanut kuvaa. Olisi pitänyt.

Äiti painoi enää 45 kiloa. Luut ja rustot tunsivat sormissaan, kun äitiä halasi. Sydämen vajaatoiminta oli aiheuttanut pikkuaivoissa infarktin. Vajaatoiminnan syy oli läpän pettäminen, oli lääkäri kertonut siskolle. Tytärtäni itketti, sillä mamma oli 91, eikä häntä enää leikattaisi minkään syyn takia. Hän oli sairaalassa kolmatta päivää ja oli tyytyväisen oloinen tähän nykyiseen huoneistoonsa, jossa hänen äitinsäkin asui, vaikka olikin töissä juuri nyt. Minua ei itkettänyt, sillä lääkitykseni oli kunnossa. Minä tarkkailin ja tein havaintoja, niin kuin aina. Sitten analysoin, ja kun jättäisin lääkkeet pois, minäkin itkisin.

Seisoimme siskon kanssa äidin parvekkeella. Sisko oli muistanut sairaalassa, että parvekekukat piti kastella. Tuuli hiukan, mutta oli lämmin. Sisko näytti tuumivalta ja sanoi sitten minulle, että hoidin eroni aikanaan hyvin. Kuoleman läheisyys saa miettimään kaikenlaisia eroja. Kiitin siskoa hänen sanoistaan.

Meillä ei ole kuin toisemme ja nyt.

Päähenkilö, keski-ikäinen nainen, käy terapiassa ja kantaa syyllisyyttä kaikesta mutta etenkin omasta äidistään. Hauras äiti on kadottanut muistinsa ja kohta elämänsäkin. Hoitopaikkaa ei liian terveelle tahdo löytyä, ja kun löytyy, pian äitiä ei enää ole. Hoivakodin osasto haluaa tyhjentää äidin huoneen välittömästi äidin kuoltua ja pakkaa vanhuksen omaisuuden laitoksen käytävälle mustiin jätessäkkeihin.

Erot kirjassa ovat kipeitä. Erotaan puolisoista, lapsista, vanhemmista, ystävistä ja elämästä. Surullisinta on ero itsestään. Eikä rakkauden vastakohta olekaan välinpitämättömyys vaan viha.

Tässä kirjassa rivien väleissä on äitejä ja muita elämän tärkeimpiä ihmisiä ja asioita. Kirja ei niinkään kerro tunteista, mutta herättää niitä. Vaikeatkin asiat on kuitenkin kirjoitettu helposti luettavaan ja samastuttavaan muotoon. Anna kirjan imaista sinut mukaansa. Voit löytää itsesi kirjan rivien väleistä.

Jaana Lietzén on salolainen äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja. Lietzénin kaunokirjallisia tekstejä on aiemmin julkaistu mm. antologioissa ja tietotekstejä eri alojen julkaisuissa. Rivienväliäitejä on hänen ensimmäinen romaaninsa.

